

לעמוד בפינה עם פול אוסטר

לכתבה. לאוסטר פניתי בהתלהבות יתרה. סי' פרתי לו עד כמה אני מעריצה אותו; על הגיל הצעיר שבו התחלתי לקרוא את ספריו; על כל כן וגו' שהיה לי והעניק במתנה לפחות ספר אחד שלו והתחלתי לשאול שאלות על הדמויות, על תהליך הכתיבה, על נפתולי העלילות. אבל הוא, במכתב חתום, לא נראה כמו מי שמעוניין לדבר.

"תענה לה, פול", שידלה אותו אשתו תוך שהיא מלטפת את זרועו. והוא ענה. ערימת ספרים שלצד רעדה מעט. אוסטר הביט בה בני כס רציני. "תחתום לה, פול", שידלה אותו שוב אשתו, והוא חתם.

נפרדנו בכרכות תודה מהווג ולאחר שהתייחסנו, חתומות ונרגשות, ניגשה אלינו אחת הנשים מהקהל ואמרה לי "Mademoiselle, vous avez des culottes". נכון, עניתי לה, אני נוהגת ללבוש תחתונים. אבל לא הבנתי מדוע אשה ורה מאבחנת את העובדה הזאת. "היא מתכוונת שיש לך ביצים", תירגמה ערימת הספרים החתומה. "כן", התלהבה הצרפתייה, "לא ידעתי? אף אחד לא יעז לגשת לדבר עם פול אוסטר".

האירוע הזה ממחיש את ההבדל בין עולם הדמיון, שטמון בבדין הספרותי, לבין עולם המציאות שממון ב"אנר הביבליוגרפיה או בסוגת ספרי היוקרנות, הלא הם הממאריים. אוסטר הוא בעיקרו סופר שכותב פרוזה. הוא אמנם הודה באותו אירוע בפריז כי הוא משתמש בא' למנטים מחייזו כדי ליצור אמנות בבדין שהוא כותב, אבל אלו הם לא חיווי האמיתיים. זו פיקציה, ספרות, שהקשר בינה לבין המציאות הוא מקרי בהחלט.

אבל אותו אוסטר פירסם במחש השנים האחרונות שלושה ספרים שהקשר ביניהם לבין בדין הוא מקרי בהחלט. אחד הוא התכתבות עם הסופר ג'. מ. קוטזי והשניים האחרים הם ממאריים: "יומן חורף", שמפרט את חיי הר' גש שלו, בעיקר בבגרותו, ו"דוח מן הפנים", ספר רחוק, שמפרט את התפתחות דרכי התודעה שלו.

אם הקורא הממוצע נוהג לקחת את הס' פר למקומות האינטימיים ביותר בחייו (למ' של, למיטה), אין ספק שהפעם היה זה אוסטר שלקח את הקורא לתוך גופו ולפינות הנסתרות ביותר של חייו ושל תודעתו. ז'אנר הממארא הוא מחייב, ומשאיר מעט מאוד מקום לספק בנוגע לאמינות הכתוב בו. הממארא שמור לאמיצים, לאלה שאינם מפחדים מחשיפת חייהם לפני הקורא. וכשקוראים לך פול אוסטר יש לך מיד ליונים כאלה.

ב"יומן חורף" הפתיע אוסטר עם נתחים

נכבדים מסיפורי חייו במקומות השונים שבהם גר לצד האנשים שליוו אותו. הוא הגדיל ותיאר תחושות פיזיות של הגוף ההולך ומתבגר. תה' ליד ההיווכרות באירועים שהפכו אותו לאדם שהוא ולסופר שהפך להיות ניתן כמו גשם מר' ענו על פני הקורא הצמא לעולמו הפנימי והבי' לתי בדיוני של אוסטר שוב הוכח שגם כשהוא כותב על עצמו הוא כמיטב.

"ב"דוח מן הפנים" אוסטר מעניק לקורא הצצה נוספת לחייו, הפעם אלה המוקדמים ביותר, בעיקר הילד שהיה, הנער שהפך להיות ומעט מהנב' שבגר וכתב סדרת מכתבי האהבה מפריז למי שתהיה אשתו הראשונה, כל זאת על רקע אירועים היסטוריים שהתרחשו בא' רצות הברי' התחושה היא שהמבוגר מנסתל, כוחן ומאבחנו במבט בחיר את הילד שהיה. אוס' טר שולט על עלילת חייו ביד רמה; הוא כח' לכתוב את הספר בגוף שני יחיד, כנראה כמו מי שמספר על עצמו לעצמו.

אלא שבהחלט ייתכן ש"האתה" בספר הזה הוא לא אוסטר אלא הקורא. הפנייה אל הקורא, כמוכן זה, נועדה להביא אותו להודותו טוטא' לית עם הכותב, עם החוויות שעבר התחושות שמובילות אותו, עד שהקורא מרגיש שהספר

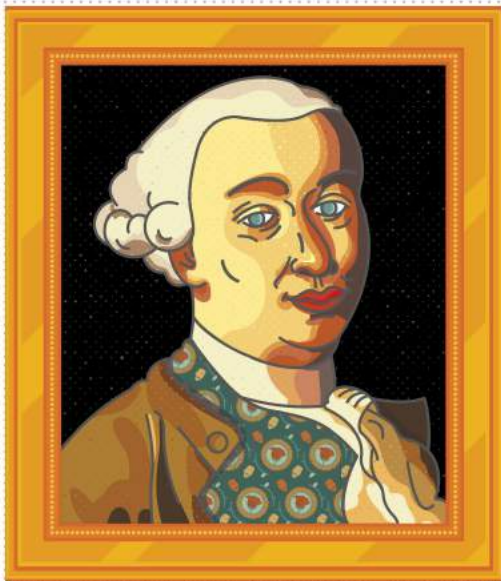
ז'אנר הממארא הוא מחייב, ומשאיר מעט מאוד מקום לספק בנוגע לאמינות הכתוב בו. הממארא שמור לאמיצים, לאלה שאינם מפחדים מחשיפת חייהם לפני הקורא. אוסטר בחר לכתוב את הספר בגוף שני יחיד, כנראה כמו מי שמספר על עצמו לעצמו, אלא שיתכן ש"האתה" בספר הזה הוא דווקא הקורא

נכתב בשבילו ומפרט את סיפור חייו שלו עצמו. הלא כמעט כל אחד יכול להוזהות עם פעיטות שמאנישים חפצים, עם מבט גאה של אם בבנה ועם עונש שמטיל עליו המורה.

לא רק בזכות הבחירה לספר את האירועים בגוף שני יחיד אפשר להמשיך את "יומן חורף" ריחוק מן הפנים" לתאומים שמהדהדים זה אל זה וכל אחד מכיל עולם פנימי שונה במקצת,

נ"ב

נולד ב-25 בפברואר 1707

איור: דן לוינשטיין

"יפה מאוד להסמיק, אבל לא תמיד זה נעים" קרלו גולדוני

אלא גם בזכות היחס של אוסטר לתהליך שבו כותו היה לסופר כ"דוח מן הפנים" אוסטר הילד אוהב לקרוא ונהגה מהספרים שנקררים כדרי' כו. שם נולדת בו ההיקסמות מעולם הספרות, שבו היוצר יכול בכל יום לתדור לעורו ולגפ' שו של אדם אחר, של דמות שהיא אינה הוא עצמו. אוסטר המבוגר מתייחס בסלחנות ואפי' לו בתמלה מחויבת אל הילד שהיה כשניסה לכ' תוב את שירו הראשון ("מה שהיה וכלי ספק הוא עדיין, הגרוע כשירים שנכתבו אי פעם"). הספר ממשיך את התפתחותו הפיזית והתודע' הזית לאורך השנים במסגרת תהליך גדילה שמי' תמוג עם ההיסטוריה של ארצות הברית, עבור באישים שהשפיעו עליו כילה, בחינוך היהודי שבעולם לא קיבל אך לא היה לו ספק שהוא חלק ממנו, במשחקי הפוטבול המפורסמים, השפעות המלחמה הקרה ואלו של מלחמת הער' לם השניים.

אלא שליבת הספר, זו שהופכת את תודעתו של פול הילד לזו של אוסטר הבוגר, היא הסרט "האיש המתכווץ המדהים". בניגוד לחוקי הפ' רווח, אוסטר מאריך ומתאר את הסרט באופן מרתק. כאילו היה זה הוא שכתב את סיפורו הבדיוני של מי שלאורך הסרט הולך ומתכווץ עד שנעלם. ביחס הפוך, ככל שהאיש על המסך הולך ומתכווץ, כך גדלה ומתנפחת תודעתו של אוסטר הילד, שמבין במשך הצפייה את אפסותו בעולם ויוצא מאולם הקולנוע כמעט אדם בוגר זה הרגע שאחריו מבליחות שתי הופעות נוספות של גוף ראשון יחיד, וכן נדמו לי לרגעים שהילד והמבוגר החלו להתאחד לכדי ישות אחת.

אברהם יבין, העורך של כמה גלדיאטורים ספרותיים בישראל, הוא המתרגם של הס' פה ניכר שאוסטר ויבין משלבים ידיים לק' ראת התוצאה הסופית, שהיא ספר מהודק ומחוקצע. אמנם אוסטר לא זקוק למתרגם על כדי לתת לקורא ספר טוב מעל הממוצע, אבל העובדה הזאת גורמת לכך שמי שהעביר ב' ביול את המילים משפה לשפה הוא אדם שמי' בין היטב במקצוע של משפט, במובנה של פסיקה ובמבט פנורמי על הספר כולו, בלי שיאבד בת' רגום אותו קול "אוסטר" שמייחד אותו, רשמי וקליט בו ומנית.

ב"דוח מן הפנים" כותב פול אוסטר שכילד למד עברית בשיעורים שהוריו הכריחו אותו להשתתף בהם. האם יש סיכוי שהוא קורא עכשיו את הביקורת הזאת? אם כן, חשוב שתדע שבאותו ערב שכת מלא התרגשות בבניין העירייה של פריז לימדת אותי שני שיעורים: האחד, כוח האהבה בין בני זוג הוא מנוע לחיים אבל גם ליצירה; השני, גם אליל ספרותי עשוי להיות אדם ביישן שלא מעוניין בקשר עם הקוראים שלו. הוא כותב כי הוא צריך לכתוב. הוא פשוט לא יכול אחרת. אבל כשאתה מניח את חייך בין הדפים של "דוח מן הפנים", קשה יהיה לך, גם בפעם הבאה, להימנע מלגשת לדבר איתך.

Report from the Interior/ Paul Auster

מאה זו היא ויקטור לופרית, נזירת הסוכרן בפריז, חוקת באוניברסיטת תל אביב ונרצחה על תרבות ציפת

עורך נבי מר סנדיט עורך-מאה מלר החייל "חורף", רחוב שיקן 21 תל אביב 61001 טלפון: 03-5121385-099 03-5121230-030 sfarin@haaretz.co.il